

deGroteGriepMeting.nl

Het virus in kaart gebracht voor Nederland en België

GRIEPVACCINATIE

Basisinformatie voor een afgewogen keuze

Een compacte toolkit griepvaccinatie voor gezondheidszorgpersoneel

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Waarom vaccinatie?	3
Over vaccinatie	4
Relevante publicaties	5
Voor wie?	6
Ondersteuning	7
Voorlichting en informatie	7
Praktische tips	8
Links	9
Over ons	10

Inleiding

In de overdracht van seizoensinfluenza vormt gezondheidszorgpersoneel dat in direct contact staat met patiënten een extra risico voor de groepen van patiënten die een hoog risico lopen op complicaties van griep. Vaccinatie van deze zorgverleners is dan ook een belangrijke stap om dit risico te verkleinen. Vandaar dat bepaalde zorginstellingen hun medewerkers de mogelijkheid bieden om zich in te laten enten tegen de griep.

Tegen die achtergrond is het van groot belang dat zorgverleners toegang krijgen tot wetenschappelijke gefundeerde informatie waarmee zij zo objectief en volledig mogelijk worden geïnformeerd en op grond waarvan zij zelf een goede afweging kunnen maken om zich al dan niet te laten vaccineren.

Met een digitale toolkit wil **de Grote Griepmeting** een basis bieden aan bedrijfsartsen, die hierin een belangrijke rol hebben, én aan de zorgverleners zelf om aan die informatie te komen zodat zij een afgewogen beslissing over griepvaccinatie kunnen nemen.

 www.degrotegriepmeting.nl

Daarom: als u als bedrijfsarts overweegt om uw medewerkers de griepprik aan te bieden, dan vindt u op deze pagina's een praktische inleiding met dieplinks naar meer informatie. Maar ook de zorgverleners zelf kunnen de toolkit gebruiken als zij meer willen weten over griepvaccinatie.

De Grote Griepmeting stelt zich ten doel om op een wetenschappelijke en concrete manier onafhankelijke informatie aan te bieden over griepvaccinatie.

Waarom vaccinatie?

Griep is voor de meeste mensen een vervelende ziekte die vanzelf over gaat. Voor mensen uit zogenaamde medische risicogroepen kan griep echter leiden tot ernstige ziekten en zelfs sterfte, bijvoorbeeld door longontsteking, ontregeling van diabetes of verergering van long- en hartaandoeningen. Gemiddeld overlijden er 200 tot 1000 mensen per seizoen aan de gevolgen van de griep, vooral mensen met een chronische ziekte en 60-plussers. Daarnaast worden er volgens het RIVM jaarlijks circa 20.000 mensen in het ziekenhuis opgenomen als gevolg van griep. Griep kan dus voor sommigen heel ernstige gevolgen hebben (zie www.rivm.nl).

 www.rivm.nl/grieprik/waarom_grieprik/

De Gezondheidsraad is van mening dat patiënten en cliënten van zorgorganisaties uit bepaalde medische risicogroepen een extra risico op besmetting lopen als gezondheidszorgpersoneel, dat in het dagelijkse werk in direct contact komt met de patiënten, zich *niet* laat vaccineren. De Gezondheidsraad verwacht dat vaccinatie van zorgpersoneel tot minder ziektelast bij deze patiënten leidt, zowel in verpleeg- en verzorgingshuizen als in ziekenhuizen (zie www.gezondheidsraad.nl).

 www.gezondheidsraad.nl/sites/default/files/2007@09N.pdf

De Gezondheidsraad legt hieraan de navolgende, op klinische studies gebaseerde, overwegingen ten grondslag. De Gezondheidsraad verwijst naar een tweetal Britse onderzoeken naar het indirecte effect van griepvaccinatie (ziekte en sterfte van patiënten) onderzocht bij gezondheidspersoneel in verpleeg- en verzorgingshuizen: 'Een toename van de vaccinatiegraad van het personeel leidde tot een afname in de sterfte van ongeveer 40 procent. De reductie van influenza-achtige ziekte bij patiënten bij deze studies was echter niet statistisch significant'.

In een door de Gezondheidsraad aangehaalde *Cochrane review* uit 2006 concluderen de auteurs echter dat het bewijs voor indirecte bescherming niet geloofwaardig is, omdat de bevindingen bij influenza-achtige ziekte niet statistisch significant zijn. Wel wordt in deze review geconcludeerd dat griepvaccinatie van de ouderen die in verpleeghuizen en verzorgingshuizen wonen complicaties reduceert en dat griepvaccinatie bij gezonde volwassenen het aantal griepgevallen bij hen zelf vermindert, zodat de auteurs het begrijpelijk achten dat het zorgpersoneel dat voor deze ouderen zorgt zich tegen griep laat vaccineren. De auteurs raden aan het effect alsnog in goed opgezette studies te onderzoeken.

De Gezondheidsraad haalt voorts een nadien verschenen Brits onderzoek aan waarin in het griepseizoen 2003 - 2004 een hogere vaccinatiegraad onder verpleeghuispersoneel leidde tot een daling bij hun patiënten in sterfte, influenza-achtige ziekte, ziekenhuisopnames in verband met influenza-achtige ziekte en huisartsbezoeken in verband met influenza-achtige ziekte. 'Hiermee lijkt het bewijs van indirecte bescherming toch geleverd,' aldus de Gezondheidsraad. De Gezondheidsraad is overigens wel van mening dat al met al de verschillende onderzoeken maar beperkt inzicht geven in de klinische effectiviteit van griepvaccinatie bij gezondheidspersoneel.

Op deze basis heeft de Gezondheidsraad de Minister van Volksgezondheid in 2007 geadviseerd om gezondheidszorgpersoneel werkzaam in de cure en care sector met direct patiëntencontact uit voorzorg te vaccineren (zie www.gezondheidsraad.nl). Minister Klink van Volksgezondheid heeft het advies van de Gezondheidsraad onderschreven (zie www.minvws.nl). De minister heeft genoemde gezondheidswerkers evenwel niet als doelgroep in het nationaal griepprogramma opgenomen omdat hij dit in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de werkgever acht. De minister merkt in dit verband op dat de werkgever verantwoordelijk is voor het bieden van kwalitatief verantwoorde zorg. Overigens kan ook in de Arbowet reden worden gezien om zich als werkgever op dit gebied in te spannen (op grond van artikel 10 lid 1 Arbowet dient de werkgever doeltreffende maatregelen te nemen om gevaar voor de veiligheid of gezondheid van anderen dan werknemers te voorkomen - zie www.wetten.overheid.nl).

 www.gezondheidsraad.nl/adviezen/griepvaccinatie-herziening-van-de-indicatiestelling

 www.minvws.nl/images/pg-27815831_tcm19-149739.pdf

 www.wetten.overheid.nl/BWBR0010346/geldigheidsdatum_30-09-2009

Over vaccinatie

De Stichting Nationaal Programma Grieppreventie biedt op haar website www.snpg.nl de meeste recente medisch-technische informatie voor artsen aan. Hier wordt niet alleen uitstekende informatie gegeven over H1N1 maar ook over de gewone griep prik.

Artsen kunnen hier alles over vaccins vinden: van levering en toedienen tot en met de bijwerkingen. Zie als voorbeeld www.snpg.nl.

 www.snpg.nl/werkzaamheden/vaccineren/bijwerkingen.htm

Relevante publicaties

Via onderstaande links en verwijzingen vindt u meer informatie over de jaarlijkse griepvaccinatie.

- Rapport van de Gezondheidsraad: *Griepvaccinatie: herziening van de indicatiestelling* (2007), zie www.gezondheidsraad.nl/nl/adviezen/griepvaccinatie-herziening-van-de-indicatiestelling
- Brief minister Klink van VWS over het vaccineren van gezondheidszorgwerkers (2007), zie www.minvws.nl/images/pg-27815831_tcm19-149739.pdf
- Richtlijn vaccinatie zorgverleners in verzorgings- en verpleeghuizen, zie <http://nvva.artsennet.nl/Artikel/Richtlijn-Influenzapreventie-in-verpleeghuizen-en-verzorgingshuizen-1.htm>
- Richtlijnenvergelijking Influenza en influenzavaccinatie, zie www.artsenapotheker.nl/i54446
- *Influenzavaccinatie van gezondheidswerkers: effectieve methode om de gevolgen van influenza bij zorggebruikers te verminderen*, door J.C. de Jong in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde (2007), zie www.ntvg.nl/publicatie/influenzavaccinatie-van-gezondheidswerk
- NHG-Standaard Influenza en influenzavaccinatie (Eerste herziening): http://nhg.artsennet.nl/kenniscentrum/k_richtlijnen/k_nhgstandaarden/NHGStandaard/M35_std.htm#Voorlichting
- Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB) richtlijn 'Influenza: preventie en begeleiding door de bedrijfsarts', 2007: <http://nvab.artsennet.nl/Artikel-2/Influenza.htm>
- Medisch Contact, 5 december 2008: <http://medischcontact.artsennet.nl/tijdschrift/Tijdschriftartikel/Radboud-loopt-voorop-met-griep prik.htm>
- NRC Handelsblad, 5 december 2006: www.nrc.nl/wetenschap/article1749047.ece/Griep prik bij verzorgers redt ook patient
- Internationaal onderzoek 1996-2000 waarop de Gezondheidsraad haar advies uit 2007 op baseert:
 - **Potter J, Stott DJ, Roberts MA et al.** *Influenza vaccination of health care workers in long-term-care hospitals reduces the mortality of elderly patients.* J INFECT DIS. 1997;175:1-6.
 - **Carman WF, Elder AG, Wallace LA et al.** *Effects of influenza vaccination of healthcare workers on mortality of elderly people in long-term care: a randomised controlled trial.* LANCET. 2000;355:93-97.
 - **Burls A, Jordan R, Barton P et al.** *Vaccinating healthcare workers against influenza to protect the vulnerable- Is it a good use of healthcare resources? A systematic review of the evidence and an economic evaluation.* VACCINE. 2006;24:4212-4221.
 - **Thomas RE, Jefferson T, Demicheli V et al.** *Influenza vaccination for healthcareworkers who work with the elderly.* COCHRANE DATABASE SYST REV. 2006;3:CD005187.
 - **Demicheli V, Deeks JJ, Jefferson TO.** *Vaccines for preventing influenza in healthy adults review).* COCHRANE DATABASE SYST REV 2006;(3):CD001269.
 - **Jefferson T.** *Influenza vaccination: policy versus evidence.* BMJ 2006; 333(7574):912-915.
 - **Jefferson T, Rivetti D, Rivetti A et al.** *Efficacy and effectiveness of influenza vaccines in elderly people: a systematic review.* LANCET. 2005;366:1165-1174.
 - **Hayward AC, Harling R, Wetten S et al.** *Effectiveness of an influenza vaccine programme for care home staff to prevent death, morbidity, and health service use among residents: cluster randomized controlled trial.* BMJ. 2006;333:1241-1246.
 - **Dool C van den, Bonten MJ, Hak E, Heijen JC, Wallinga J.** *The effects of influenza vaccination of health care workers in nursing homes: insights from a mathematical model.* PLoS MED 2008;5:e200
 - **Dool C van den, Bonten MJ, Hak E, Wallinga J.** *Modeling the effects of influenza vaccination of health care workers in hospital departments.* VACCINE 2009;27:6261-6267
- Recent Nederlands onderzoek:
 - **Ingrid Looijmans -van den Akker:** *Increasing Influenza Vaccine Uptake. A Comprehensive Approach,* Proefschrift verdedigd aan de Universiteit Utrecht op 26 juni 2009.

Voor wie?

De Gezondheidsraad adviseert sinds 2007 om mensen die in de gezondheidszorg werken te vaccineren tegen de seizoensgriep. Het gaat dan om zorgpersoneel dat in het dagelijkse werk direct in contact komt met patiënten.

In het advies stelt de Gezondheidsraad:

‘Gezondheidszorgpersoneel dat in instellingen voor gezondheidszorg werkt heeft op zich niet meer last van griep dan mensen in andere beroepen, maar kan de ziekte wel overdragen op patiënten. Dat is met name van belang als men in het dagelijks werk contact heeft met patiënten die een hoog risico lopen op complicaties van griep. Vaccinatie vermindert de kans op deze complicaties. In dit verband heeft gezondheidszorgpersoneel een bijzondere verantwoordelijkheid. Om die reden wordt geadviseerd gezondheidszorgpersoneel in ziekenhuizen, verzorgingshuizen en verpleeghuizen in het vervolg op te nemen als doelgroep voor vaccinatie.’

‘Ook ander gezondheidszorgpersoneel heeft regelmatig intensieve contacten met patiënten die een sterk verhoogd risico hebben (denk aan thuiszorgmedewerkers en huisartsen) en ook zij hebben een bijzondere verantwoordelijkheid. Wel is het in de praktijk moeilijk de grens te trekken tussen professionals die wel en niet in aanmerking komen. Daarom wordt als algemene aanbeveling gegeven om gezondheidszorgpersoneel dat in het dagelijks werk direct in contact komt met patiënten tegen griep te vaccineren.’ Zie www.gezondheidsraad.nl.

 www.gezondheidsraad.nl/nl/adviezen/griepvaccinatie-herziening-van-de-indicatiestelling

Ondersteuning

Diverse bedrijven kunnen zorgorganisaties ondersteunen bij het aanbieden van de griep prik aan de medewerkers. Zo kunnen Arbodiensten, zorgverzekeraars en andere organisaties de organisatie van de vaccinatie geheel of gedeeltelijk uit handen nemen. Zij kunnen ook adviseren over de interne voorlichting.

Voorlichting en informatie

Een belangrijk aspect van griepvaccinatie is goede voorlichting. Voordat medewerkers beslissen of zij zich al dan niet laten vaccineren, moeten zij goed geïnformeerd zijn: niet wervend, maar neutraal, niet eenzijdig maar objectief:

- Wat houdt griepvaccinatie in?
- Waarom is vaccinatie belangrijk?
- Wat zijn de risico's van al dan niet vaccineren?
- Welke argumenten pleiten voor of tegen de griep prik?

Informeer uw medewerkers goed en regelmatig in de periode voordat de griep prik wordt gegeven. Vermeldenswaard is bijvoorbeeld dat de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) elk jaar opnieuw de samenstelling van het vaccin voor de jaarlijkse griep prik bepaalt. Hierbij wordt rekening gehouden met de griepvirussen die op dat moment het meest voorkomen. Informeer uw medewerkers verder onder meer over:

- Het waarom van de griep prik
- De argumenten
- De risico's van griep en besmetting
- Het belang dat u er als werkgever aan hecht
- De verantwoordelijkheid die gezondheidswerkers hebben naar collega's en patiënten
- De werkzaamheid en bijwerkingen van de griep prik
- De manier waarop mensen de griep prik kunnen krijgen in uw organisatie

Het kan zinvol zijn een lijst met veelgestelde vragen aan te bieden die ingaan op bijvoorbeeld andere maatregelen ter voorkoming van besmetting en de relatie tussen vaccinatie en weerstand. De afdeling communicatie en/of personeelszaken kan hierbij van dienst zijn.

Praktische tips

- *Communiceer duidelijk, eerlijk en neutraal*: het onderwerp vaccinatie is voor veel mensen ingewikkeld genoeg. Het is aan de medewerkers zelf om op basis van argumenten te kiezen voor de griepprik.
- Breng het onderwerp *meer dan eens* onder de aandacht. Gebruik daarvoor verschillende communicatiemiddelen: het intranet, folders, borden in de gang, enz.
- Nodig *collega's* uit om vanuit hun eigen vakgebied de griepprik onderwerp van gesprek te laten zijn bij voorlichtingsavonden. Laat daarbij ook collega's met verschillende functies aan het woord, bijvoorbeeld een thuiszorghulp, een pz medewerker infectiepreventie, een directielid, een verpleegkundige of een arts.
- Een *informatiebijeenkomst* kan een goed middel zijn om één of meer externe experts aan het woord te laten en om een dialoog te hebben binnen uw organisatie. Zorg voor goed geïnformeerde sprekers en geef medewerkers de kans vragen te stellen.
- Zet *verschillende communicatiemiddelen* in en versterk daarmee het effect van de communicatie. Plaats een artikel in het personeelsblad, zet vragen en antwoorden op intranet of in een nieuwsbrief. Denk ook eens aan, -voor uw organisatie-, nieuwe middelen zoals posters, gadgets, stickers en/of Boomerangkaarten.
- *Verwijs* in uw communicatie naar *relevante* en *neutrale* richtlijnen, publicaties en links, zoals u die onder andere in deze toolkit en ook verder op onze site vindt.
- Bedenk dat uw *doelgroep zeer divers* is (van thuiszorghulp tot arts) en houd in de communicatie rekening met verschillen in kennis tussen deze doelgroepen.
- Wees duidelijk over *wanneer* mensen waar de griepprik kunnen halen en wat de eventuele kosten zijn.
- Maak het halen van de griepprik zo *gemakkelijk* mogelijk. Organiseer het op verschillende tijden en zo nodig op verschillende plaatsen en locaties.

Links

Op diverse websites vindt u meer informatie over de vaccinatie tegen seizoensgriep.

Nederlandstalige websites:

www.grieppandemie.nl

www.influenza.be

www.kiza.nl

www.minvws.nl

www.nivel.nl/griep/

<http://nvab.artsennet.nl/Artikel-2/Influenza.htm>

<http://preventieziektezorg.rivmvoorlichtingscentrum.nl/toolkitgriepvaccinatie/>

www.rivm.nl/grieprik

www.snpg.nl

www.virology.nl (EMC / NIC)

Internationale websites:

www.cdc.gov/flu/professionals/vaccination/

www.ecdc.europa.eu

www.who.int

Over ons

De Grote Griepmeting is in 2003 gestart als educatief webproject met als doel om iedereen in Nederland en België te interesseren voor wetenschappelijk onderzoek door hen nauw te betrekken bij dat onderzoek en tegelijkertijd goed te informeren over verkoudheid en griep. Na meer dan zes jaar is duidelijk aangetoond dat het onderzoek met gemiddeld 31.000 griepmeters per seizoen en 150.000 unieke bezoekers per maand van grote waarde is voor het krijgen van inzicht in het verloop van de seizoensgriep en als platform voor neutrale, betrouwbare en toegankelijke informatie over deze infectieziekte.

Sinds 2003 kan iedereen zich aanmelden via internet met zijn of haar gezondheidsgegevens. Verder stellen wij eenmalig wetenschappelijk relevante vragen als: 'Hoe gaat u naar uw werk of school?', 'Heeft u de grieprik gehad?' 'Wat is uw leeftijd?' Enz. Na aanmelding ontvangt de griepmeter elke week een nieuwsbrief met het laatste griepnieuws én een oproep om de gegevens over de afgelopen week in te vullen: gezond, griepig of verkouden. Dat neemt zeer weinig tijd in beslag, zeker als je niet ziek bent. De meting is volstrekt anoniem en de gegevens zijn ook streng beveiligd. Behalve de aanmeldingsgegevens, e-mailadres en de eerste vier cijfers van de postcode weten wij niets van onze griepmeters. Die postcodecijfers zijn van belang voor de griepkaart van de Benelux waarop precies te zien is hoe de griep zich ontwikkelt in de Lage Landen. Dit alles gebeurt in de maanden waarin de seizoensgriep heerst, van begin november tot en met eind april. Zie ook www.degrotegriepmeting.nl.

De Grote Griepmeting heeft de ambitie om een rol te spelen in het beperken van de verspreiding van griep. Zij wil dat alleen doen op basis van neutrale, op degelijk wetenschappelijk onderzoek gebaseerde argumenten. Met toegankelijke én betrouwbare informatie over vaccinatie tegen de seizoensgriep willen wij zorginstellingen ondersteunen bij het motiveren van hun personeel om zich te laten vaccineren.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Carl Koppeschaar en Ronald Smalenburg via info@degrotegriepmeting.nl.

 www.degrotegriepmeting.nl/public/index.php?thissection_id=76

De informatie in deze **compacte toolkit griepvaccinatie voor gezondheidszorgpersoneel** is samengesteld door de Grote Griepmeting en is gebaseerd op onafhankelijke wetenschappelijke bronnen. De toolkit wordt financieel mogelijk gemaakt door Sanofi Pasteur MSD SA/NV.

Overname van de inhoud van deze toolkit, of delen daarvan, is toegestaan na toestemming van de organisatie van de Grote Griepmeting en op voorwaarde van bronvermelding. Dit geldt ook als u de toolkit wilt plaatsen op uw eigen website.